

Muzică de cameră

MIZANTROPUL de Molière. Traducerea în limba maghiară: Petri György ● TEATRUL MAGHIAR DE STAT din CLUJ ● Data reprezentăției: 13 septembrie 2000 ● Regia: Tompa Gábor ● Scenografia: Dobre-Kóthay Judit ● Distribuția: Bogdán Zsolt (Alceste), Kardos M. Róbert (Philinte), Bács Miklós/Keresztes Attila (Oronte), Gajzágó Zsuzsa (Célimène), Kali Andrea (Éliante), Varga Csilla (Arsinoé), Dimény Áron (Acaste), Orbán Attila (Clitandre), Bandi András Zsolt (Basc), Salat Lehel (Jandarmul), Nagy Dezső (Du Bois).

În stânga, Bogdan Zsolt

foto: Makara Lehel

perele dramaturgului – **Dom Juan, Mizantropul, Tartuffe, Avarul** –, unde drumul până la tulburătorul adevăr psihologic disecat de Molière este presărat cu obstacolele reprezentate de o serie întreagă de Doranți, Clitandri și Mariane, care îmbogățesc conflictul, dar îl și deturneză adesea și care, oricum, „trag” spre desuetudine discursul de o, altminteri, uimitoare modernitate.

Un procedeu de minimă reconciliere a contrastelor ar fi, pentru vizitatorii actuali ai lui Molière din alt spațiu decât cel francofon, revizuirea traducerilor, care contribuie, hotărâtor câteodată, la „arhaizarea” textelor. Ca și în cazul lui Baudelaire, a cărui poezie perfect modernă în fond și perfect clasică în formă are parte de transpuneri de-a dreptul castrante în alte limbi (printre care și româna), piesele molierești, scrise în versuri cu ritm și rimă, riscă să fie greșit receptate prin tălmăcirile greoaie, anacronice, tributare unui soi de romantism baroc imposibil de ascultat, astăzi, cu relaxare. Este ceea ce a făcut mai întâi Tompa Gábor, pregătindu-se să monteze **Mizantropul**: a comandat o nouă traducere. Neștiind, din păcate, ungurește, nu am putut aprecia calitățile prezentei versiuni, despre care însă toți cunoscătorii au afirmat că e excelentă, căci izbutește să îmbine rigorile metrelui clasic cu naturalitatea lexicului curent. În căști am auzit – vai! – tot traducerea argheziană, net depășită acum... Este însă o barieră pe care spectacolul o trece fără probleme. Tompa Gábor și-a amplasat mizanscena în imediata vecinătate a spectatorilor,

așezați pe scenă și înconjurând pe trei laturi locul de joc. Spectacolul capătă astfel un aer intimist, „de cameră”, înfruntările dintre personaje, mai ales cele dintre onestul, sincerul, lucidul Alceste, „mizantropul” fără leac, și ușuratică Célimène, trimițând la duritatea și subtilitatea „psihanalitică” a ciocnirilor dintre eroii lui Strindberg. Contribuie la această impresie și admirabila scenografie a lui Dobre-Kóthay Judit, care a imaginat un salon (al Célimènei) luminat cu zgârcenie de lumânările din candelabre și presărat cu mobile „de epocă”, plauzibile în *living room*-ul oricărei cochete întreținute de oricând; costumele contemporane, „de stradă”, parcă, accentuează extraordinara actualitate a studiului de caracter(e) efectuat de Molière. Regizorul a „citat” piesa cu inteligență crudă și cu o sensibilitate de rană deschisă și cu o suferința lui Alceste; de aceea, altfel decât în montările hiperlucide ale lui Tompa, o aproape dureroasă căldură născută din înțelegere vibrează undeva, în visceralele spectacolului, de unde i se transmite, acută, privitorului.

O distribuție impecabil alcătuită concretizează și pune în valoare gândul regizoral. În rolul titular, Bogdán Zsolt oferă o nouă performanță actoricească, construită din tirade debitate pe ton când ironic, când înflăcărat, din tăceri grele și priviri turburi; el se dovedește din nou unul dintre cei mai buni actori (încă tineri) din România, la ora actuală; în plus, cântă admirabil la pian o muzică (aleasă, bănuiesc, de Tompa) ce participă și ea, intens, la vibrația emoțională a montării. Mizând preponderent pe datele fizice, Gajzágó Zsuzsa e o Célimène lascivă și excitantă, mondenă, lipsită de scrupule și, totodată, straniu de inocentă. Portrete ireproșabile prin exactitate și nuanțare propun, de altfel, absolut toți interpreții. Grație lor, spectacolul dobândește o desăvârșire, o „rotunjime” și o transparență pro-prii, dintotdeauna, artei adevărate.

Alice Georgescu

Cred că, pentru un regizor din ziua de azi, Molière este unul dintre cei mai deconcertanți autori – și dintre cei mai dificili. Asta nu înseamnă că montările cu piese de-ale sale ar fi mai rare; înseamnă însă că rareori aceste montări sunt, dacă nu memorabile, dacă nu bune pur și simplu, măcar, cum se zice, interesante. Motivul pentru care presupun că Molière le dă (sau ar trebui să le dea) mai multă bătaie de cap directorilor de scenă stă în contrastul dintre conținutul pieselor sale și forma lor (ca s-o spun în termeni didactici, oricând utili, însă, pentru limpezirea noțiunilor) sau dintre ceea ce comunică autorul și felul *cum* o face. Analiza unor caractere și relații perversitate – direcție predilectă a operei molierești și, totodată, preocupare scriitoricească perenă – este înfăptuită, de pildă, după gustul și moda epocii, prin introducerea în acțiune a tot felul de *qui-pro-quo-uri* și „lovituri de teatru”, ca și prin contribuția unor logodnici secreți, valeți duplicitari și servante prefăcute, care colorează atrăgător tabloul, încărcându-i însă excesiv desenul. Lucrul e izbitor mai cu seamă în capodo-